по поводу воскрешения Иисуса Христа и надежды на воскрешение всех живших на Земле людей.

Персаналізм як адзін з напрамкаў сучаснай філасофіі рэлігіі

Байда І.М., Жогаль Н.М.

Філасофія рэлігіі як асобны раздзел філасофіі з'явілася параўнальна нядаўна. Мабыць, менавіта Шэлінг і Гегель ў першай палове XIX ст. ўпершыню сталі ўжываць тэрмін «філасофія рэлігіі». Аднак разважанні аб рэлігійных пытаннях былі адным з найважнейшых элементаў філасофскага здумлення ва ўсе часы. Філосафы ў рэчышчы гэтай праблематыкі ставілі пытанні аб існаванні і абліччы Абсалюту, магчымасцях зразумення

Яго, значнасці гэтага зразумення для духоўнай і матэрыяльнай дзейнасці чалавека. Уявіць сабе філасофію без падобнага роду розваг у прынцыпе немагчыма. І гэта не дзіўна. Бо адказы на важнейшыя пытанні філасофіі пра быццё і пазнанне, пра гуманітарныя аспекты жыцця чалавека і грамадства многія філосафы знаходзяць, адштурхваючыся ад рэлігійнага светапогляду [1, с. 4].

Выбітным накірункам сучаснай рэлігійнай філасофіі з'яўляецца персаналізм (ад лац. persona – асоба). Яго сутнасць раскрываецца наступным чынам. Цэнтральным паняццем з'яўляецца персона, але не проста як рэальны чалавек – асоба, а як першаэлемент быцця, духоўная сутнасць, якой уласцівы актыўнасць, воля, самасвядомасць. Вытокі чалавечай асобы ідуць ад Вярхоўнай асобы, г.зн. ад Бога. Свет (прырода) з'яўляецца сукупнасцю духоўных «асоб», найвышэйшая з якіх – Бог. Усё матэрыяльнае ёсць следства творчай актыўнасці асобы: ўсеагульны матэрыяльны свет – тварэнне Бога; канкрэтныя рэчы – твор чалавека. Матэрыяльнае мае значэнне толькі ў тым выпадку, калі яно ўключаецца ў вопыт асобы.

Адзначаецца, што працэс пазнання ажыццяўляецца індывідуальнай асобай, дзякуючы яе здольнасці ацэньваць, вызначаць каштоўнасць

аб'ектаў. Узаемаадносіны асобы і грамадства з'яўляюцца варожымі (антаганістычнымі), зняцце гэтай варожасці магчыма праз самаўдасканаленне асобы і абнаўленне грамадства. Грамадскі прагрэс таксама зводзіцца да духоўнага абнаўлення асобы, г.зн. за пераўтварэннем асобы праглядвае магчымасць пераўтварэння грамадства [1, с. 24].

Персаналізм існуе ў двух найбольш значных варыянтах: амерыканскім і французскім. Амерыканскі персаналізм (з канца XIX ст.) узнік як своеасаблівая рэакцыя на дэперсаналізацыю і дэгуманізацыю асобы ва ўмовах тэхнагеннага прагрэсу і бюракратызавання грамадства. Заснавальнікам гэтага вучэння быў Бордэн Боўн (1847-1910). Развілі яго Джорж Хаўісан (1834-1916), Мэры Калкінс (1863-1930), Вільям Хокінг (1873-1966), Ральф Флюэлінг (1871-1960), Эдгар Брайтмэн (1884-1954). У адрозненне ад амерыканскага (больш абстрактнага і акадэмічнага вучэння), французскі персаналізм, які ўзнік у 30-я гг. XX ст., быў нашмат бліжэй да жыцця. Гэта філасофская дактрына, якая ў асэнсаванні сучаснага свету зыходзіла з праблем «татальнага» развіцця чалавека на падставе прымата (першынства) духоўных каштоўнасцей.

Французскі персаналізм абавязаны сваім з'яўленнем групе інтэлігентаў, якія аб'ядноўваліся вакол часопіса Esprit («Дух»). Узначальваў групу Эмануэль Мунье (1905-1950). Сярод прадстаўнікоў французскага персаналізма – Поль-Луі Ландсберг (1901-1944), Габрыэль Мадзіна (1895-1958), Жан-Мары Даменак (1922-1997) [2, с. 45].

Асноўныя палажэнні французскага персаналізма можна адзначыць наступным чынам. Крызіс чалавека з'яўляецца следствам крызісу цывілізацыі ў цэлым: крызіс вытворчасці пазбаўляе чалавека самаразвіцця, недахопы сістэмы размеркавання вядуць да заняпаду маралі, насаджэнне сацыяльных стандартаў гасіць індывідуальную творчасць, а засілле камфорту ператварае змагара ў спажыўца.

Быццё чалавека мае два вымярэнні: «знешняе быццё» – біялагічныя, эканамічныя і сацыяльна-палітычныя праблемы жыцця чалавека, вывучэн-

нем якіх займаюцца канкрэтныя навукі; «ўнутранае быццё» - псіхалагічныя, культурныя праблемы жыццядзейнасці чалавека, якія з'яўляюцца прадметам даследавання антрапалагічных ведаў.

Індывід (асобны чалавек) ўключаецца ў агульнае (грамадскае) дзякуючы свайму актыўнаму характару. Дзейнасць характару – практычная жыццядзейнасць чалавека, якая праяўляецца ў працоўнай дзейнасці, аб чым сведчаць такія выказванні, як «няма нічога чалавечага, што не з'яўлялася б практыкай»; «дзейнасць чалавека – яго вяршыня». Дзейны характар чалавека, як і яго актыўнае стаўленне да свету, фарміруецца праз працэс «ўцягвання» чалавека ў такія «віды руху», як экстэрыярызацыя (ад лац. externus – вонкавы) – узаемадзеянне чалавека з знешняй рэальнасцю; інтэрыярызацы (ад лац. internus – унутраны) – ўнутраная засяроджанасць асобы, яе зварот да глыбінь ўласнага «Я», узаемадзеянне з сабой; пераадоленне – аб'яднанне імкненняў асобы да ўзаемадзеяння з унутранай засяроджанасцю, г.зн. пераадоленне супрацьпастаўлення сябе і свету шляхам аб'яднання «ўзаемадзеяння» і «засяроджанасці».

Унутраны свет чалавека – асноўны прадмет філасофіі і асяродак не толькі чалавечага існавання, але і сістэмы «чалавек – свет». Ён мае тры ўзроўні: па-першае, арганічнае і калектыўнае несвядомае (дасвядомае), зместам якога з'яўляецца сукупнасць пачуццёвых інстынктаў, інстынктаў, памкненняў (адпавядае фрэйдаўскаму «Яно»); па-другое, свядомасць, зместам якога з'яўляюцца накіраванасць чалавечага індывідуальнага розуму на рэальны свет і ўсведамленне рэальнасці (адпавядае фрэйдаўскаму "Я"); па-трэцяе, дух, зместам якога з'яўляюцца звышсвядомасць «Я» і самасвядомасць "я". Гэта – «прорва асабістай трансцэндэнцыі», дзе рэальнасць пераўтворыцца шляхам адраджэння аб'ектыўнага ў суб'ектыўным. На гэтым узроўні існаванне асэнсоўваецца з пазіцый Дабра і Зла, Дабра і Граху, а таксама толькі тут асабістае існаванне атрымлівае сапраўдную свабоду – накіраванасць асобы чалавека да Вярхоўнай асобы (Бога). [2, с. 74].

Такім чынам, персаналізм з'яўляецца адначасова і самабытнай філасофскай пазіцыяй, і прадаўжальнікам у некаторым сэнсе традыцый Шэлінга і Гегеля. Ён стаў адметным прыкладам адлюстравання актуальнасці пункту гледжання філасофіі рэлігіі.

Спіс выкарыстаных крыніц

1. Лега, В. Сучасныя праблемы філасофіі рэлігіі. Вучэбны дапаможнік / В.П.Лега. – М .: ФГБОУ ВПО МДЛУ, 2012. – 122 с.

2. Лакруа, Ж. Выбранае: персаналізм / Ж.Лакруа. – М.: «Расейская палітычная энцыклапедыя» (РОССПЭН), 2004. – 608 с.

Философия религии

Боровикова А.О., Жоголь Н. Н.

Во всех областях духовной жизни соответствующий вид сознания выступает в качестве отличительного свойства и систематизирующего основания: именно определенный вид сознания прочерчивает относительную границу каждой из этих областей. Сказанное полностью относится и к религии: в первую очередь, религиозное сознание в определенной мере отграничивает религию от других областей духовной сферы. В соответствии с содержанием религиозного сознания развёртывается определенная деятельность, складываются отношения, образуются институты и организации – тем самым формируется религиозный комплекс.

В качестве признаков религиозного сознания принимались: анимизм, аниматизм, представление о нуминозном, вера в богов или в Бога, в бессмертие души, опыт встречи со священным и пр. В отечественной литературе наиболее распространена точка зрения, согласно которой определяющим признаком религиозного сознания является вера в сверхъестественное. Религиозное знание, в отличие от научного, имеющего своим объектом природу, общество и человека, подразделяет всю реальность на